

УДК 341.1

DOI: 10.15587/2523-4153.2024.302375

РЕФОРМУВАННЯ СПІЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ У ДОВГОСТРОКОВІЙ ПЕРСПЕКТИВІ З УРАХУВАННЯМ ЗАГРОЗИ З БОКУ РОСІЇ

Я. Ю. Миркєєв

This article analyzes the need to reform the Common Security and Defense Policy of the European Union in the long term, with a particular focus on the threat, posed by the Russian Federation. The growth of Russia's aggressiveness and foreign policy ambitions creates the need to strengthen and adapt the security and defense policy of the European Union.

A number of decisions, adopted by the European Union as a countermeasure to Russian aggression against Ukraine, are analyzed. The article also examines the reasons that led to the need for institutional reform and key aspects of it, including the strengthening of the Union's military capabilities, the development of the cyber security sector and the expansion of cyber defense infrastructure, ensuring an increase in joint financing of the defense sector and cooperation with strategic partners. The importance and necessity of political unity and joint action among the member states of the European Union, strengthening of defense capabilities, defense cooperation, improvement of crisis management mechanisms and provision of mutual assistance between member states for effective response to threats from Russia were emphasized. The article calls for intensive cooperation and coordination between the European Union and the North Atlantic Treaty Organization, as well as for strengthening external partnerships with countries that share common values and have common security interests in the implementation of joint projects and programs in the field of security and defense to ensure stability and security in the region.

Reforming the Common Security and Defense Policy is a key factor in ensuring Europe's collective security in the medium and long term, taking into account the needs and challenges of the modern geopolitical environment, and through joint action, the European Union can act as a united front in security solutions and international cooperation

Keywords: *Common Security and Defense Policy, European Union, Russian aggression*

How to cite:

Myrkieiev, Y. (2024). Reforming the common security and defense policy in the long term, considering the threat from Russia. ScienceRise: Juridical Science, 1 (27), 4–14. doi: <http://doi.org/10.15587/2523-4153.2024.302375>

© The Author(s) 2024

This is an open access article under the Creative Commons CC BY license

1. Вступ

Після Другої світової війни держави світу об'єдналися щоб не допустити повторення воєн у майбутньому, заснували відповідні інститути та організації, прийняли величезну кількість міжнародних актів, спрямованих на мирне вирішення спорів. Але як би сильно світова спільнота не прагнула побудувати світ без агресії, цього так і не сталося. Не зважаючи на констатацію необхідності «миру у всьому світі» держави продовжують озброюватись і зміцнювати сили оборони. Не став виключенням і Європейський Союз. Не зважаючи на те, що спочатку ЄС створювався з метою економічного співробітництва, на сьогодні він далеко вийшов за рамки цього та розширився на різні сфери. Однією із таких є Спільна політика безпеки та оборони (далі – СПБО). СПБО є ключовим елементом ЄС в галузі забезпечення безпеки та оборони. Її мета – зміцнення колективної обороноздатності, сприяння миротворчим операціям та забезпечення стабільності на території ЄС та за її межами. СПБО ґрунтується на спільних принципах, таких як колективна обороноздатність, солідарність, ефективність та взаємодія. СПБО передбачає координацію дій країн-членів ЄС у галузі безпеки та оборони. Це включає обмін інформацією, спільне планування та виконання оборонних заходів, розробку спільних стратегій та оперативних планів.

У ЄС не існує власної «армії» або власних збройних сил. Безпека Союзу забезпечується через координацію діяльності та співпрацю національних армій держав-членів. Крім того, у ЄС діє Постійна структурована співпраця (англ. Permanent Structured Cooperation, PESCO). Вона є ініціа-

тивою Європейського Союзу у сфері оборони та безпеки і була створена в 2017 році відповідно до положень Лісабонського договору, який надає членам ЄС можливість посилити співробітництво в галузі оборони та спільно розвивати військові потужності. Основною метою PESCO є зміцнення співробітництва в галузі оборони між учасниками з ЄС та підвищення ефективності їхніх оборонних зусиль. PESCO спрямована на розвиток спільних оборонних здібностей, покращення взаємодії між національними збройними силами та збільшення потенціалу ЄС у відповіді на виклики безпеки. Ініціатива ґрунтується на добровільному та інклюзивному підході, що дозволяє країнам-членам ЄС вибирати свій рівень участі та залучення до конкретних проєктів та діяльностей. В PESCO беруть участь 25 країн-членів ЄС [1].

2. Літературний огляд

Окремі питання досліджуваної проблеми розглядалися в працях вітчизняних та зарубіжних учених. Корнійчук Л. В. зазначає, що кризові явища вимагають проведення системних реформ, що дозволять Європейському Союзу не лише втримати, а й посилити свої позиції на міжнародній арені [2]. Кузнецов О. М. підкреслює, що посилення спроможності сектору безпеки і оборони, співпраці усіх зацікавлених суб'єктів, держав та інституцій Європейського Союзу [3]. Як зазначає Максак Г. у питаннях посилення обороноздатності Європейського Союзу можливо опиратися виключно на нові механізми [4].

В той же час питання реформування Спільної політики безпеки та оборони в сучасному геополітичному контексті є надзвичайно важливою та не достатньо дослідженою тематикою.

На сьогоднішній день, коли світ стикається з різними глобальними викликами та загрозами, роль Європейського Союзу (ЄС) у забезпеченні безпеки та стабільності набуває все більшої ваги. Це проявляється у контексті декількох обставин.

По-перше, це важливо у контексті Ролі ЄС як глобального актора. ЄС охоплює більше половини європейських країн, що робить його значною силою на континенті. Можна стверджувати що від його обороноздатності залежить загальний мир у Європі. ЄС має амбітну зовнішню політику та прагне забезпечити безпеку та стабільність не лише в межах своїх кордонів, але й на міжнародній арені. Дослідження СПБО допомагає зрозуміти, як ЄС може впливати на глобальну безпеку та сприяти розвитку міжнародного порядку й стабільності.

По-друге, реформування СПБО передбачає збільшення ресурсної ефективності шляхом спільного фінансування оборонних витрат та забезпечення взаємодопомоги між країнами-членами ЄС. Дослідження СПБО виявляє оптимальні шляхи реалізації цих цілей.

Ну і звичайно, не можна обійти увагою зміну геополітичних умов, у тому числі, конфлікт в Україні та загрозу для європейського регіону з боку росії. Хоча Україна не є державою-членом ЄС, вона має стійкі зв'язки з ЄС, у тому числі й у сфері оборони. Більше того, територіально Україна перебуває якраз між державою-агресором та державами-членами та фактично захищає їх від російського вторгнення. Далеко не всі держави були готові до масштабних військових дій, які розгорнула росія. Однак її діяльність показала неготовність сил реагування та прогалини, які наразі існують в обороні держав-членів. З урахуванням цього, необхідно розглянути можливості реформування СПБО. Дослідження СПБО допомагає аналізувати та розуміти стратегічні виклики, що ставляться російською агресією. Це включає аналіз характеру та методів російського впливу, розпізнавання потенційних загроз та виявлення недоліків у поточних оборонних стратегіях. Більше того, дослідження СПБО допомагає розробляти та впроваджувати механізми спільного реагування на російську агресію. Це може включати планування спільних оборонних операцій, підвищення бойової готовності, спільне використання ресурсів та співпрацю в галузі кібербезпеки.

3. Мета та завдання дослідження

Мета даної статті полягає в тому, щоб виокремити основні напрямки реформування СПБО ЄС в контексті загрози з боку Російської Федерації.

Для досягнення мети були поставлені такі завдання:

1. визначити потенційні вектори реформування СПБО в рамках взаємодії між державами-членами ЄС;
2. дослідити можливості реформування СПБО в рамках зміцнення зовнішніх відносин ЄС.

4. Матеріали та методи

Такий метод як опис дозволив розкрити основні правові документи та низку прийнятих рішень ЄС в рамках СПБО щодо російської агресії до України. За допомогою аналізу були досліджені та виокремлені причини для реформування СПБО. Аналіз також дозволив сформулювати три основні на думку автора компоненти реформування СПБО. Для формування висновків було

використано метод узагальнення. Комплексний підхід у використанні наукових методів пізнання забезпечив достовірність отриманих результатів та висновків.

5. Результати дослідження

Фактично, росія розпочала військові дії проти України ще у 2014 році, коли анексувала Крим, а потім підтримувала проросійських сепаратистів, які захопили частину території Донбасу. Росія також веде гібридну війну проти України, використовуючи різноманітні методи, включаючи дезінформацію та кібератаки. З 24 лютого 2022 року росія розпочала неспровоковану та невинуватану військову агресію проти України. Головна мета російської агресії полягає не лише в підпорядкуванні України, але й у спробі переглянути порядок європейської безпеки та підірвати демократичні цінності. Реакція Європейського Союзу на цю агресію була визначена широкомасштабною підтримкою України, включаючи надання військової допомоги. ЄС також запровадив широкі санкції проти росії, зокрема економічні та політичні обмеження, з метою накласти тиск на росію та змусити її припинити агресію. Крім того, ЄС переглядає свою зовнішню політику, політику безпеки та оборони, адаптуючи їх до нової ситуації та підсилюючи свою обороноздатність [5].

Обсяг правових документів та заходів, вжитих ЄС у якості протидії росії, є доволі великим і ми не можемо дослідити його увесь у межах однієї статті. Тим паче, темою дослідження все ж є реформування СПБО. Однак, для того, щоб зрозуміти вплив російської агресії на ЄС та його заходи безпеки, ми все ж вважаємо доречним згадати низку прийнятих рішень.

Передусім, відзначимо Версальську декларацію, прийняту 11 березня 2022 року на Неформальній зустрічі глав держав та урядів. Серед іншого, у ній ЄС: засуджує російську агресію; обіцяє захист українським біженцям. Але серед важливого для теми статті є заява: «Зіткнувшись зі зростаючою нестабільністю, стратегічною конкуренцією та загрозами безпеці, ми вирішили взяти на себе більшу відповідальність за нашу безпеку і зробити подальші рішучі кроки до розбудови нашого європейського суверенітету, зменшення наших залежностей та розробки нової моделі зростання та інвестицій до 2030 року». Відповідне твердження показує наміри учасників зміцнювати власну незалежність та обороноздатність. У Декларації йдеться, що ще у грудні 2021 року держави-члени ухвалили рішення, що Європейський Союз візьме на себе більше відповідальності за власну безпеку, а в галузі оборони дотримуватиметься стратегічного курсу дій і збільшить свою здатність діяти автономно. Трансатлантичні відносини і співпраця між ЄС і НАТО є ключовими для загальної безпеки. Сильніший і більш спроможний ЄС у сфері безпеки і оборони зробить позитивний внесок у глобальну і трансатлантичну безпеку і доповнить НАТО, яка залишається основою колективної оборони для її членів [6].

У березні того ж року прийнято Стратегічний компас для посилення безпеки і оборони ЄС у наступному десятилітті. Зазначений документ визнає агресію Росії проти України як «великий геополітичний зсув», який загрожує інтересам ЄС. Він закликає держави-члени інвестувати та розвивати свій оборонний потенціал, співпрацювати з партнерами, поліпшувати кризове управління та підвищувати стійкість з метою здійснення «якісного стрибка» у сфері безпеки та оборони. Це означає підвищення здатності та готовності ЄС до дій, зміцнення його стійкості та забезпечення солідарності та взаємної обороноздатності [7].

На виконання Стратегічного компасу і Версальської декларації 18 травня було опубліковано спільне повідомлення про аналіз прогалин в оборонних інвестиціях (англ. Defence investment gaps, DIG) і подальші кроки. У ньому, серед іншого, пропонується створити робочу групу зі спільних оборонних закупівель – короткостроковий інструмент ЄС у розмірі 500 млн. євро для посилення оборонно-промислового потенціалу за допомогою спільних закупівель і ухвалити регламент Європейської оборонної інвестиційної програми [8]. У своїх висновках від 30–31 травня Європейська Рада підтвердила рішучу налаштованість ЄС на реалізацію стратегічного компасу і попросила Раду розглянути п'ять питань, визначених аналітичною групою DIG. Варто також відзначити, що у цьому документі міститься засудження дій росії: «Європейська Рада рішуче засуджує агресивну війну росії проти України. Вона закликає росію негайно припинити невинуватані напади на цивільних осіб та цивільну інфраструктуру, а також негайно і беззастережно вивести всі свої війська і військову техніку з усієї території України в межах її міжнародно визнаних кордонів...» [9].

Варто також зазначити, що інститути ЄС визнали росію країною-терористом. Так, 23 листопада 2022 Європейський парламент ухвалив Резолюцію, яка визнає росію державою-спонсором тероризму. У Резолюції засуджуються дії росії щодо окупованих територій; ядерний шантаж та захоплення ядерних об'єктів інфраструктури; навмисні напади та звірства, проти цивільного населення України; руйнування цивільної інфраструктури та інші серйозні порушення прав людини та міжнародного гуманітарного права; інформаційна війна; підтримка актів тероризму тощо. У Резолюції Європейський Парламент закликає збільшити допомогу для України та обсяг санкцій, а також: розробити законодавчу базу ЄС для визначення держав-спонсорів тероризму; вжити заходів для ініціювання всебічної міжнародної ізоляції російської федерації; включити Групу Вагнера та 141-й спеціальний моторизований полк, також відомий як «кадірівці» до списку ЄС осіб, груп та

організацій, причетних до терористичних актів (список терористів ЄС); виступити із законодавчою пропозицією щодо внесення змін до поточного Глобального режиму санкцій ЄС щодо прав людини; відновити підтримку триваючих незалежних розслідувань військових злочинів і злочинів проти людяності, скоєних росією тощо [10]. Такий крок є надзвичайно важливим не тільки для держав-членів, а і для усієї європейської спільноти, адже показує реальну загрозу безпеці на континенті.

Низка держав-членів ЄС також визнали або росію державою-спонсором тероризму, або її режим – терористичним, зокрема: Словаччина, Нідерланди, Литви, Латвії, Естонії, Чехії та Польщі.

Усі рішення, прийняті ЄС на рівні Союзу та його державами-членами на національному рівні демонструє, що ЄС усвідомлює загрозу своїй безпеці, яку несе росія та вживає заходів для протидії їй. Поведінка росії щодо України, її маніпуляції у зовнішній політиці та дії на міжнародній арені глибоко засуджуються спільнотою та показують реальну небезпеку, яку ця держава несе для інших на регіоні. Вона підриває основи миру та безпеки, що змусило держави-члени замислитись щодо підвищення рівня своєї безпеки у тому числі й шляхом силових методів. Ситуація у світі і так була неспокійною: акти тероризму, внутрішні загрози, кібератаки тощо. Усе це останніми роками змушувало держави зміцнювати свої оборонні потенціали. Однак останні два роки, які продемонстрували, що у війна у центрі Європи можлива, зрушили міжнародні устої та стали суттєвим поштовхом для зміцнення оборонної спроможності, утому числі й ЄС. Усе це обумовило необхідність реформування інституцій ЄС та СПБО, про які йдеться далі.

Відзначимо, що раніше, 7 червня 2017 року, Комісія Європейського Союзу опублікувала аналітичну доповідь під назвою «Майбутнє європейської оборони». У цьому документі були визначені ключові тенденції та виклики у сфері безпеки та оборони ЄС, а також представлено три сценарії для підвищення оборонної спроможності країн ЄС до 2025 року. Перший сценарій передбачав розвиток співпраці в галузі безпеки і оборони залежно від конкретного випадку та індивідуального контролю над оборонним потенціалом і закупівлями [11]. Другий сценарій пропонував об'єднання фінансових та операційних ресурсів для зміцнення солідарності в питаннях оборони. Третій сценарій наголошував, що захист Європи стане спільною відповідальністю ЄС та НАТО, а співпраця між ними буде взаємодоповнюючою та реалізовуватиметься через Європейський оборонний фонд [2, с. 134].

У 2021 році на посилення ініціатив Спільної політики безпеки та оборони ЄС був запущений Європейський фонд миру (European Peace Facility (EPF)). Цей інструмент є додатковим джерелом фінансування ініціатив ЄС у сфері безпеки та оборони, і він не включений до бюджету ЄС. Він був запроваджений у березні 2021 року і використовується для фінансування проектів, пов'язаних з Спільною політикою безпеки та оборони. Цей інструмент дозволяє ЄС залучати додаткові ресурси та здійснювати інвестиції у важливі проекти щодо забезпечення безпеки, що сприяє зміцненню оборонної спроможності.

25 травня 2022 було прийнято Звіт щодо зовнішньої, безпекової та оборонної політики ЄС після російського вторгнення в Україну. Документ містить рекомендації щодо зовнішньої, безпекової та оборонної політики ЄС після російського вторгнення в Україну. У звіті наголошується на необхідності швидкого прогресу у створенні оборонного союзу шляхом виконання заходів, передбачених раніше згаданим Стратегічним компасом, який буде служити основою для спільної оборони ЄС. Звіт також закликає до проведення регулярних засідань Ради міністрів оборони ЄС та визначення стратегічної автономії як головної мети для досягнення єдиної зовнішньої, безпекової та оборонної політики ЄС. Крім того, положення документу закликають замінити односторонню декларацію про політичну підзвітність двосторонньою угодою з Верховним комісаром з прав людини і віце-президентом та залучити Парламент до подальшої імплементації і контролю над Європейським фондом миру і Стратегічним компасом [12].

У липні 2022 року Європейська комісія запропонувала механізм під назвою «Посилення європейської оборонної промисловості через спільний Акт закупівель» (англ. European Defence Industry Reinforcement through the common Procurement Act, EDIPRA) як один з інструментів для вирішення складної ситуації. Ця ініціатива розробляється з урахуванням роботи Робочої групи з питань спільних оборонних закупівель (англ. Defence Joint Procurement Task Force) з метою задоволення нагальних потреб у оборонних закупівлях та підтримки європейських оборонних підприємств у поповненні запасів озброєння та боєприпасів, виниклих в результаті військової підтримки України. Цей механізм повинен бути узгоджений з наявними механізмами оборонної кооперації в ЄС, такими як Європейський оборонний фонд та Програми Постійного структурованого, а також відповідати цілям Стратегічного компаса. Його практична реалізація має сприяти зміцненню європейської оборонної промисловості та забезпеченню більш ефективних та координованих оборонних закупівель у ЄС [13]. Зазначений механізм спрямований на залучення інтересів національних урядів країн-членів ЄС до організації спільних закупівель озброєння. 1 грудня Рада ЄС узгодила загальний підхід до регулювання запуску EDIPRA і цей підхід стане основою для переговорів з Європейським парламентом [4].

Очевидно, що російське вторгнення стало масивним поштовхом до реформування системи безпеки усїєї Європи. Однак, це була не єдина причина, що зумовила відповідну необхідність. У контексті дослідження можемо виокремити низку причин, які обумовили необхідність реформування інституцій ЄС та СПБО:

1. Фактична необхідність посилення обороноздатності: російська агресія показала необхідність підвищення обороноздатності ЄС та його держав-членів. Реформи можуть спрямовуватися на підвищення витрат на оборону, розвиток оборонних потенціалів, підвищення ефективності спільних оборонних зусиль та підтримку стратегічної автономії.

2. Забезпечення солідарності та взаємної обороноздатності: реформування ЄС та СПБО може сприяти зміцненню солідарності між державами-членами та забезпеченню взаємної обороноздатності. Це включає розробку механізмів спільної реакції на загрози, підтримку спільних оборонних проєктів та розвиток оборонних здатностей.

3. Ефективніша координація та співпраця: реформи можуть спрямовуватися на поліпшення координації між різними інституціями ЄС та державами-членами, а також на підвищення рівня співпраці з партнерами, такими як НАТО та ООН. Це може сприяти обміну інформацією, спільному плануванню та реалізації оборонних операцій.

4. Адаптація до нових загроз: ця причина важлива не лише у контексті російської агресії, а й загальної безпекової ситуації у світі. Війна в Україні дійсно стала безпрецедентним нападом на європейську країну у новітній час беручи до уваги масштаб війни та кількість порушень норм та принципів міжнародного права з боку агресора. Однак, сучасний світ з рядом новітніх безпекових загроз, на які також потрібна якісна реакція. Серед них: кібербезпека, захист персональних даних та «інформаційна гігієна»; тероризм; поширення зброї масового ураження; гібридні загрози; міграційна криза тощо. У Глобальній стратегії зовнішньої політики та політики безпеки Європейського Союзу від 2016 року звернено особливу увагу на ці загрози. Наголосимо, що цей документ є стратегічними рамками, що визначають зовнішню політику та політику безпеки ЄС. Вона прийшла на зміну Європейській стратегії безпеки 2003 року. Усі ключові документи СПБО з 2016 року спираються на Глобальну стратегію і п'ять пріоритетів, визначених у ній для зовнішньої діяльності ЄС [14]. Глобальна стратегія 2016 року доповнюється Планом імплементації у сфері безпеки та оборони, прийнятим у тому ж році. Він визначає необхідності для досягнення встановлених цілей реагування на зовнішні конфлікти і кризи, розбудови потенціалу партнерів, а також захисту ЄС і його громадян [15]. Він засновується на реальних пропозиціях та заходах, які необхідно вжити для покращення безпекової ситуації та протидії новітнім викликам [16].

З метою покращення захисту персональних даних було прийнято Загальний регламент щодо захисту даних (англ. General Data Protection Regulation, GDPR) від 2016 року. Регламент застосовується до обробки персональних даних, які стосуються громадян ЄС, незалежно від того, чи здійснюється обробка в межах ЄС чи за її межами. Це охоплює організації та компанії, які обробляють такі дані. GDPR зміцнює вимоги щодо отримання згоди на обробку персональних даних та розширює права суб'єктів даних, такі як право на доступ до власних даних, право на виправлення та видалення, право на перенесення даних тощо [17]

У 2020 році Європейська комісія та Верховний представник ЄС із закордонних справ і політики безпеки представили нову Стратегію кібербезпеки ЄС. Цей документ має на меті підвищити стійкість до кіберзагроз та забезпечити громадянам і бізнесу можливість користуватися надійними цифровими технологіями. Стратегія описує, як ЄС може використати і зміцнити всі свої інструменти і ресурси, щоб бути технологічно суверенним. Вона також визначає, як ЄС може посилити свою співпрацю з партнерами по всьому світу, які поділяють наші цінності демократії, верховенства права та прав людини. Технологічний суверенітет ЄС має ґрунтуватися на стійкості всіх пов'язаних з ним послуг і продуктів. Всі чотири кіберспільноти – ті, що займаються внутрішнім ринком, правоохоронними органами, дипломатією і обороною – повинні тісніше співпрацювати в напрямку спільного усвідомлення загроз. Вони повинні бути готовими до колективного реагування в разі здійснення атаки, щоб ЄС був більшим, ніж сума його частин. Головна мета Стратегії – забезпечення глобального і відкритого Інтернету з надійними захисними механізмами там, де існують ризики для безпеки і фундаментальних прав людей в Європі [18].

Це лише невелика кількість документів, прийнятих у рамках виявлення та протидії новітнім викликам. Таким чином, ще до початку війни в Україні існувала необхідність реформування у контексті новітніх загроз.

5. Зміцнення ролі ЄС на міжнародній арені: реформи можуть сприяти зміцненню ролі ЄС на міжнародній арені в сфері безпеки та оборони. Це може включати активну участь в розв'язанні конфліктів, підтримку демократичних процесів та співпрацю з іншими регіональними та міжнародними акторами. Сюди ж варто віднести співпрацю з іншими організаціями у сфері забезпечення безпеки, зокрема НАТО. Це питання більш детально розглянемо надалі.

6. Удосконалення управління кризами: поліпшення механізмів управління кризами, включаючи швидку реакцію на загрози, координацію різних інституцій та забезпечення ефективного керівництва в кризових ситуаціях.

Покращення інституційної структури ЄС та СПБО передбачає зміни в політичному, стратегічному та оперативному рівнях. Це може включати перегляд механізмів прийняття рішень, збільшення координації та взаємодії між різними органами, а також забезпечення більшої прозорості і відповідальності. Розробка стратегій реагування на кризи, зокрема в рамках СПБО, також є важливим аспектом реформ.

Усунення проблем інституційної неефективності та забезпечення більшої гнучкості і адаптивності ЄС та СПБО дозволить їм ефективніше реагувати на загрози безпеці та проводити оперативні дії в разі необхідності. Розробка імпульсних механізмів та швидко реагуючих сил можуть забезпечити швидку мобілізацію ресурсів та дієве реагування на нові загрози.

Варто наголосити, що реформування інституцій ЄС та СПБО є складним процесом, який вимагає згоди та співпраці всіх держав-членів. Рішення повинні бути прийняті на політичному рівні, але також потребують широкого дискусійного процесу та залучення експертів з різних галузей.

Крім того, важливо пам'ятати, що реформи інституцій ЄС та СПБО повинні відповідати потребам та інтересам держав-членів, а також сприяти забезпеченню безпеки, стабільності та миру в Європі. Це вимагає балансу між централізацією та децентралізацією, забезпечення суверенітету країн-членів та визнання важливості спільних дій та кооперації.

Уряди держав-членів Європейського Союзу зосереджують зусилля на посиленні внутрішнього оборонного потенціалу з метою забезпечення безпеки та захисту своїх громадян. Це охоплює широкий спектр заходів, спрямованих на зміцнення оборонних здатностей та підвищення готовності відповідати на потенційні загрози та виклики. Для досягнення цієї мети, уряди розвивають військову інфраструктуру, підвищують ефективність військових сил, забезпечують доступ до сучасного озброєння та технологій, покращують системи розвідки та спостереження, проводять тренування та навчання військового персоналу.

Заходи, які можуть бути прийняті для посилення внутрішнього оборонного потенціалу ЄС можуть бути різними. У цьому дослідженні ми зупинимо увагу на три складові компоненти, які, на нашу думку, є найбільш важливими: забезпечення спільного фінансування оборони та збільшення витрат; підвищення бойової готовності та мобільності; розвиток кібербезпеки та захисту від хакерських атак.

Перш за все розглянемо особливості збільшення фінансування сектору оборони. Варто відзначити, що ще з початку російської агресії 2014 року стало зрозуміло, що необхідно збільшувати оборонну спроможність держав. Під впливом цього, оборонні бюджети почали збільшуватись. Деякі країни-члени, такі як Німеччина, вже ухвалили нові важливі заходи в цій галузі з додатковими витратами на оборону обсягом 100 мільярдів євро в 2022 році зі збільшенням оборонного бюджету до більш ніж 2 % ВВП з 2024 року. Так повинно бути скрізь, де витрати на оборону все ще занадто низькі [19]. У рамках цього питання важливим видається також згаданий раніше Стратегічний компас, який забезпечить основу для ефективного і скоординованого використання цих додаткових коштів в межах ЄС.

Варто відзначити, що на ряду зі збільшенням фінансування сектору оборони постала й інша проблема – недостатня кількість боеприпасів, яка міститься на озброєнні держав-членів. Війна в Україні практично показала, що виготовлених та наявних боеприпасів недостатньо для захисту свого суверенітету. Тому, ЄС обговорює необхідність збільшення виробництва боеприпасів. Так, 20 березня Європейська Рада підтримала трьохсторонній підхід, що закликає держави-члени ЄС спільно закуповувати боеприпаси та, за запитом, ракети, з метою поповнення їх запасів і продовження підтримки України. Однак, успішність цих спільних зусиль залежатиме від забезпечення своєчасної поставки необхідної оборонної продукції з боку ЄС як сторони постачання. У цьому контексті, Європейська Рада запросила Комісію запропонувати конкретні заходи для термінової підтримки розширення виробничих потужностей європейської оборонної промисловості, забезпечення безпечних ланцюжків постачання, сприяння ефективним процедурам закупівель, усунення нестачі виробничих потужностей та сприяння інвестиціям, включаючи можливість фінансування з бюджету ЄС. Всі ці напрями будуть розглядатися паралельно, оскільки вони взаємопов'язані між собою [20]. Як зазначено у Спільному повідомленні щодо аналізу прогалин в інвестиціях в оборону та перспективи, від 18 травня 2022 року, недостатнє фінансування оборони протягом років призвело до виникнення розриву як у можливостях, так і в промисловості Європейського Союзу. Напад Росії на Україну, який є незаконним та загарбницьким, викликав значний попит на конкретну оборонну продукцію, зокрема боеприпаси та ракети, що призвело до дисбалансу між виробничими потужностями та зростаючим попитом [8].

На виконання цього 3 травня 2023 року було ухвалено Акт із підтримки виробництва боеприпасів (англ. Act in Support of Ammunition Production, ASAP). Метою прийняття Акту є сприяння збільшенню потужностей з виробництва боеприпасів в Європейському Союзі. Це має важливе значення для європейської оборонної промисловості, оскільки дозволить їй краще підтримувати збройні сили України та країн-членів ЄС. Збільшення виробництва боеприпасів у ЄС забезпечить доступніші та швидші поставки необхідного військового обладнання для підтримки оборонної сфери. Це буде сприяти підвищенню безпеки в регіоні та підсилити спільний оборонний потен-

ціал Європейського Союзу. З бюджету ЄС на це пропонується виділити 500 млн. євро. Ключовими тезами Акту є: підтримка промисловості ЄС у нарощуванні виробничих потужностей для задоволення зростаючого попиту на боеприпаси і ракети; забезпечення постачання і наявності критично важливих ресурсів, таких як сировина і компоненти; сприяння доступу до фінансування оборонних компаній ЄС і мобілізація приватного фінансування; усунення складнощів у виробництві для прискорення темпів постачань [21]. Таким чином, раніше світова спільнота традиційно прагнула до зменшення кількості зброї, роззброєння та недопущення поширення ядерної зброї. Однак, російський напад на Україну суттєво змінив цю динаміку. Замість роззброєння, спостерігається зростання оборонних зусиль та збільшення оборонних бюджетів. Це свідчить про зміну пріоритетів і усвідомлення необхідності нарощування оборонного потенціалу для забезпечення безпеки. Помітним наслідком цих змін є розширення військових альянсів за рахунок вступу нових учасників. Російська агресія надихнула багато країн на посилення співпраці та взаємодії в оборонній сфері. Держави шукають партнерів для зміцнення своєї оборонної позиції та забезпечення колективної безпеки. Це проявляється у розширенні та поглибленні військових альянсів, укладанні нових військових договорів та спільних оборонних ініціатив.

Зміна підходу до оборони та збільшення оборонних зусиль свідчить про розуміння значення єдності та спільної дії в забезпеченні безпеки. Дії ЄС спрямовані на покращення спільного фінансування оборони, підтримку виробничих потужностей та розширення військових альянсів, що відображає нову реальність глобальної політичної арени, де оборона та безпека є першочерговим завданням для багатьох держав-членів.

Спільне фінансування є також важливим для ЄС. Шляхом спільного фінансування, країни можуть домовитись про рівномірний розподіл витрат на оборону. Це допомагає уникнути нерівності та переважання деяких країн, забезпечуючи більш справедливий та ефективний розподіл фінансових ресурсів. Спільне фінансування дозволяє країнам збільшити свої військові спроможності шляхом спільного розвитку та придбання оборонної техніки та обладнання. Такі дії підвищують загальну готовність та забезпеченість оборони в рамках колективної безпеки. Також таких підхід дозволяє знизити витрати на розробку, виробництво та закупівлю оборонного обладнання. Країни можуть об'єднати свої зусилля та ресурси, що дозволяє отримати кращі умови закупівель та ефективно використовувати фінансові ресурси.

Наступним важливим напрямком реформування внутрішньої безпеки ЄС є підвищення бойової готовності та мобільності.

У листопаді 2022 Європейська комісія запропонувала оновлений План військової мобільності 2.0, який спрямований на покращення взаємопов'язаності та захищеності інфраструктури з метою забезпечення вищої мобільності військ та швидшого переміщення озброєння по всій території ЄС. Цей план є оновленою версією попереднього, який був запроваджений у 2018 році, і він враховує стратегічні пріоритети, визначені в Стратегічному компасі, відповідаючи на виклики, що виникли в результаті агресії Росії проти України. Важливо зауважити, що цей план не передбачає створення спільних європейських військових формувань, але має на меті спростити бюрократичні процедури, що уповільнюють розгортання та переміщення військових сил і техніки. Крім того, план передбачає поліпшення обміну інформацією між країнами-членами ЄС, гармонізацію митних процедур та правил перевезення військових вантажів [22]. На потреби проєктив транспортної інфраструктури подвійного призначення в бюджеті ЄС запрограмовано приблизно 1,7 млрд. євро. Додаткові ресурси в розмірі 9 млн. євро Європейська комісія спрямує в рамках Європейського оборонного фонду на підтримку. Безпечної цифрової системи військової мобільності (англ. Secure Digital Military Mobility System, SDMMMS), яка має забезпечувати комунікацію національних урядів ЄС при узгодженні руху вантажів та персоналу у військових цілях [4].

Підвищення бойової готовності та мобільності є важливою складовою процесу реформування внутрішнього оборонного потенціалу ЄС. Ця стратегічна спрямованість націлена на забезпечення здатності ЄС відповідати на сучасні безпекові виклики та кризові ситуації. Шляхом покращення бойової готовності, ЄС здатний ефективно реагувати на загрози, забезпечувати безпеку своїм членам і захищати свої інтереси.

Зростання мобільності також грає важливу роль у реформуванні оборонного потенціалу ЄС. Це означає здатність швидко переміщувати військові сили та ресурси в разі необхідності. Це включає розвиток і покращення транспортної інфраструктури, логістичних коридорів та процедур перевезення військових потужностей. Збільшення мобільності сприяє здатності ЄС швидко та ефективно реагувати на виклики безпеки, розгортати сили та забезпечувати колективну оборону.

Ці дві складові – підвищення бойової готовності та мобільності – сприяють реформуванню внутрішнього оборонного потенціалу ЄС, зміцнюють його здатність до виконання завдань з безпеки та спільної оборони. Це важливий крок у забезпеченні безпеки, стабільності та захисту інтересів ЄС та його членів.

Врешті, уряди активно вдосконалюють свої кібербезпекові системи, розвивають спеціалізовані підрозділи для протидії кіберзагрозам та співпрацюють зі зв'язаними організаціями та сектором приватного бізнесу для обміну інформацією та спільних заходів. У ЄС ведуться активні зу-

силля для підвищення рівня кібербезпеки. Це включає прийняття стратегічних документів та законодавчих актів, спрямованих на зміцнення захисту критичних секторів, налагодження співпраці між державами-членами та підтримку спільних розробок та інновацій в галузі кібербезпеки. Розширення кібероборонної інфраструктури, включаючи центри кібербезпеки та команди реагування на інциденти, стає все більш важливим аспектом розвитку кібербезпеки в ЄС. Такі заходи сприяють виявленню, відповіді та мінімізації наслідків кібератак, а також підвищують готовність до кібератак.

Так, 14 грудня 2022 року було прийнято Директиву (ЄС) 2022/2555 про заходи для забезпечення високого спільного рівня кібербезпеки в Союзі, що вносить зміни до Регламенту (ЄС) № 910/2014 та Директиви (ЄС) 2018/1972 та скасовує Директиву (ЄС) 2016/1148 (Директива NIS 2). Директива NIS2 є новим правовим актом, який встановлює базовий рівень заходів контролю над ризиками кібербезпеки в різних секторах, таких як енергетика, транспорт, охорона здоров'я та цифрова інфраструктура. Її головна мета – гармонізувати вимоги до кібербезпеки та реалізувати заходи кібербезпеки в державах-членах ЄС. Оновлена директива встановлює мінімальні правила для нормативно-правової бази та сприяє ефективній співпраці між органами відповідальними за кібербезпеку в кожній державі ЄС. Крім того, вона визначає загальне правило для ідентифікації організацій, які підпадають під регулювання цієї директиви [23].

Дійсно, військовий конфлікт в Україні виявив критичне значення кібербезпеки у військових операціях та захисті важливої інформації. Кібератаки та виток інформації можуть масово завдати шкоди військовим об'єктам, включаючи комунікаційні мережі, системи керування та контролю, а також засоби бойової техніки.

У зв'язку з цим, удосконалення кібербезпеки стало невід'ємною складовою реформування внутрішнього оборонного потенціалу ЄС та передбачає адаптацію до нових викликів та кіберзагроз, які досить швидко поширюються та розвиваються. Розробка та впровадження сучасних технологій кіберзахисту, встановлення систем перевірки та моніторингу, а також навчання військових кадрів у галузі кібербезпеки стають пріоритетними завданнями. Держави-члени також прагнуть до партнерства з приватним сектором та академічними установами для спільної розробки та впровадження інноваційних рішень в кібербезпеку [3, с. 109].

Посилення внутрішнього оборонного потенціалу є надзвичайно важливим завданням для забезпечення безпеки та захисту країн. Наступ на Україну з боку росії і події, що впливають з цього конфлікту, підкреслюють необхідність реформування та посилення внутрішнього оборонного потенціалу. Війна демонструє, що наразі жодна держава не може почувати себе у цілковитій безпеці, спираючись лише на норми міжнародного права та участь у військових альянсах. Таким чином, держави-члени ЄС вважають за необхідне забезпечити себе можливістю силового захисту власного суверенітету. Основні аспекти реформування включають спільне фінансування оборони, що дозволить країнам спільно закуповувати боеприпаси та збільшити виробничі потужності. Це сприятиме підтримці власної оборонної промисловості і забезпеченню адекватного забезпечення військ.

Зміцнення зовнішніх відносин та співпраці у сфері безпеки та оборони також є важливим завданням для країн-учасників. Це сприяє створенню стабільного та безпечного міжнародного середовища та покращенню колективного реагування на виклики безпеки.

Заходи, спрямовані на зміцнення зовнішніх відносин, включають розвиток партнерств, взаємодію та спільні навчання з іншими країнами та міжнародними організаціями. Це дозволяє забезпечити обмін інформацією, координацію дій та спільне прийняття рішень у сфері безпеки та оборони.

Також важливою складовою зміцнення зовнішніх відносин є розширення військових альянсів та мереж співпраці. Це означає залучення нових учасників до вже існуючих оборонних структур та механізмів співробітництва. Шляхом розширення військових альянсів країни можуть зміцнювати свою оборонну позицію, підвищувати ефективність спільних операцій та забезпечувати колективну безпеку.

У контексті зовнішнього співробітництва передусім варто говорити про співпрацю ЄС-НАТО. Обидва об'єднання мають спільні цілі та інтереси у забезпеченні безпеки своїх членів і виконують важливі функції у цьому напрямку. Співпраця між ЄС та НАТО базується на засадах взаємодоповнюваності, взаємної вигоди та уникнення дублювання зусиль. Обидва об'єднання спрямовані на підтримку стабільності, забезпечення миру та відповідь на загрози безпеки. Більшість країн-членів ЄС уже є членами НАТО. Після повномасштабного вторгнення в Україну до НАТО також приєдналися Швеція та Фінляндія. Такі дії держав вкотре доводять, що вони вбачають реальну загрозу з боку росії для своєї безпеки. ЄС та НАТО взаємодіють у багатьох спільних напрямках. Так, ЄС та НАТО регулярно обмінюються інформацією та проводять консультації щодо ситуації безпеки та спільних викликів. Це допомагає обома об'єднанням краще розуміти ситуацію та приймати вигідні для обох сторін рішення. Крім того, ЄС та НАТО можуть спільно проводити оперативні дії, наприклад, у миротворчих місіях, боротьбі з тероризмом або гуманітарних діях.

ЄС та НАТО співпрацюють у розвитку оборонної промисловості та технологій, що включає в себе спільні дослідження, обмін технологіями та стимулювання спільного виробництва оборонних систем. Також важливим є взаємодію у сфері спільного планування та здійснення оборонних

навчань. Ці організації можуть проводити спільні оборонні навчання та симуляції для підвищення готовності та вдосконалення спільної дії. Це дозволяє державам-членам розвивати взаємодію та вимірювати свою спроможність в рамках оборонних структур.

Звичайно, російська агресія наклала свій відбиток і на відносини між цими двома учасниками. Так, ЄС та НАТО 10 січня 2023 року підписали оновлену Спільна декларація про співробітництво. У ній значна увага надається загрозам, які виникають з боку росії. У Спільній декларації учасники називають росію: «найбільшою загрозою євроатлантичній безпеці за десятиліття». Також зазначається: «Жорстока війна Росії проти України порушує міжнародне право та принципи Статуту ООН. Це підриває європейську та глобальну безпеку та стабільність. Російська війна загострила продовольчу та енергетичну кризу, яка вплинула на мільярди людей у всьому світі». У документі також зазначається, що НАТО залишається основою колективної оборони та важливою для євроатлантичної безпеки. Сторони домовились розвивати партнерство НАТО-ЄС у тісній консультації та співпраці з усіма членами НАТО та державами-членами ЄС у дусі повної взаємної відкритості та згідно з автономією прийняття рішень [24].

Також 16 березня 2023 розпочала роботу робоча група НАТО ЄС з питань стійкості критичної інфраструктури. Загалом, співпраця між ЄС та НАТО має на меті покращити безпеку та стабільність в регіоні, забезпечити ефективне використання ресурсів та зміцнити колективну оборону. Обидва об'єднання визнають важливість тісної співпраці та взаємодії для досягнення спільних цілей у сфері безпеки та оборони.

Окрім того, доцільно розширювати співробітництва з партнерськими країнами з метою зміцнення безпеки та сприяння стабільності в регіоні поза своїми кордонами. ЄС співпрацює з партнерськими країнами у реалізації спільних проектів та програм у сфері безпеки та оборони. Це можуть бути проекти щодо кібербезпеки, тренування та підготовки військових сил, розвитку оборонної інфраструктури тощо. Вони також взаємодіють у сфері обміну інформацією про безпекові загрози, оборонній політиці та проводять консультації та обговорення з метою координації своїх дій та вироблення спільних підходів. Наприклад, ЄС підтримує співробітництво з країнами Східного партнерства, такими як Україна, Грузія, Молдова, Азербайджан, Вірменія та Молдова. Основними документами, що регламентує співпрацю, є або Угоди про асоціацію, які передбачають зміцнення співробітництва у сфері безпеки та оборони або Угоди про партнерство та співробітництво тощо.

ЄС співпрацює з країнами Південного Сусідства, такими як Туніс, Єгипет, Лівія, Марокко та інші. Регулюючими документами для співпраці з цими країнами є Рамкові договори про партнерство та співробітництво, які включають і аспекти безпеки та оборони.

Але беручи до увагу ситуацію у безпековому середовищі, особливо важливо відзначити відносини з Україною і у цьому контексті виокремити третій напрямок реформування зовнішніх зносин ЄС щодо безпеки та оборони, а саме розширення підтримки країн, що потрапили в зону конфлікту. Важливо відзначити, що така підтримка має стосуватись держав, суверенітет яких було порушено. Наразі ЄС підтримує Україну у різних напрямках. По-перше, це сфера оборони та забезпечення зброєю. У всіх документах, прийнятих після 24 лютого 2022 року, які ми розглядали у цій статті, наголошується на необхідності надання Україні допомоги озброєнням, боєприпасами та амуніцією. Крім того, ЄС проводить навчання українських військових. Серед нових напрямків, які можуть бути розвинені у майбутньому, може розглядатись можливість розгортання миротворчих місій у країнах-конфліктних регіонах з метою забезпечення безпеки, моніторингу дотримання перемир'я та підтримки процесу політичного врегулювання конфлікту. Миротворчі місії можуть включати надання допомоги у врегулюванні конфлікту, забезпечення безпеки, спостереження за дотриманням прав людини та допомогу в організації виборів.

Також важлива співпраця у контексті гуманітарної допомоги та прихистку біженців. ЄС надає значну гуманітарну допомогу країнам, що постраждали від конфліктів. Ця допомога включає фінансову підтримку, медичне обладнання, харчові продукти, проживання та інші необхідні ресурси для покращення гуманітарної ситуації. Так, станом на 16 травня 2023 року за офіційними даними, наведеними на сайті ООН Operational Data Portal, 8 240 289 біженців з України фіксують по всій Європі. Разом з цим, 5 124 575 біженців з України зареєстровані для отримання тимчасового захисту або аналогічних національних схем захисту в Європі [25].

У правових актах ЄС міститься досить детальне регламентування правового статусу біженців. Чинниками, що сприяли такому розвитку законодавства із цього питання, стали не лише заходи з усебічного забезпечення прав людини, а й значне загострення міграційних проблем останніх років у багатьох країнах європейського простору [26]. Законодавство ЄС щодо захисту прав біженців ввібрало в себе ключові напрямки захисту прав таких осіб нормами міжнародного права. Союз у актах вторинного законодавства регулює межі захисту прав біженців, які розширені й доповнені у законодавстві держав-членів.

ЄС залучається до дипломатичних зусиль для мирного врегулювання конфліктів, зокрема шляхом медіації, проведення переговорів та сприяння діалогу між сторонами конфлікту. В цьому контексті можуть використовуватись спеціальні дипломатичні місії та механізми. Крім того, ЄС надає фінансову підтримку для відновлення та розбудови держави, що постраждала внаслідок аг-

ресії. Це включає фінансування проєктів і програм у сфері відновлення інфраструктури, розвитку економіки, зміцнення правоохоронних органів та підтримки реформ. Союз також надає підтримку у відновленні країни шляхом фінансової допомоги та технічної допомоги, зокрема для реконструкції інфраструктури, відновлення громадських служб, підтримку економічного розвитку та соціальну реабілітацію.

Предметом подальших досліджень може виступати питання реформування окремих інституцій ЄС в рамках СПБО, зокрема Військового комітету ЄС, та реагування на безпекові та оборонні виклики сучасності.

6. Висновки

1. Реформи повинні спрямовуватися на покращення спроможностей ЄС у попередженні, протидії та реагуванні на прямі та гібридні загрози. Це може включати зміцнення обороноздатності, підвищення рівня спільної оборонної кооперації, поліпшення механізмів кризового управління та забезпечення взаємної допомоги між державами-членами. Розробка спільної стратегії з протидії гібридним загрозам, включаючи кібератаки, дезінформацію та енергетичну залежність, також є важливим аспектом реформування. ЄС повинен мати ефективні інструменти для виявлення, аналізу та протидії цим загрозам, спільно з іншими партнерами. Крім того, реформування ЄС та СПБО має сприяти зміцненню солідарності між державами-членами і забезпеченню взаємної обороноздатності. Це може означати більшу готовність до спільних оборонних ініціатив, обмін ресурсами та інформацією, а також підтримку держав, що зазнають агресії. Усі ці заходи спрямовані на забезпечення безпеки та стабільності в Європі, збереження демократичних цінностей і укріплення міжнародного порядку. Реформування інституцій ЄС та СПБО також може допомогти зменшити вразливість країн-членів перед потенційними загрозами з боку росії.

2. Крім того, потрібно звернути увагу на зміцнення зовнішніх відносин ЄС з іншими міжнародними акторами та партнерами. Це включає поглиблення військової співпраці з НАТО, зміцнення партнерських відносин з країнами, які поділяють спільні цінності та мають спільні інтереси у питанні безпеки, а також розширення співробітництва з міжнародними організаціями, такими як Організація Об'єднаних Націй. Співпраця з цими партнерами може сприяти обміну інформацією, спільному плануванню та реалізації оборонних операцій, а також координації зусиль у питаннях міжнародної безпеки. Єдність та спільна дія відіграють важливу роль у забезпеченні безпеки, особливо в контексті Європейського Союзу.

Конфлікт інтересів

Автори декларують, що не мають конфлікту інтересів стосовно даного дослідження, в тому числі фінансового, особистісного характеру, авторства чи іншого характеру, що міг би вплинути на дослідження та його результати, представлені в даній статті.

Фінансування

Дослідження проводилось без фінансової підтримки.

Доступність даних

Рукопис не має пов'язаних даних.

Використання засобів штучного інтелекту

Автори підтверджують, що не використовували технології штучного інтелекту при створенні представленої роботи.

Література

1. Council Decision (CFSP) 2017/2315 of 11 December 2017 establishing permanent structured cooperation (PESCO) and determining the list of participating Member States. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017D2315&from=EN>
2. Корнійчук, Л. В. (2018). Проблеми реформування Європейського Союзу на сучасному етапі. Політичне життя, 1, 132–137. <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2018.1.22>
3. Кузнецов, О. М. (2021). Європейський досвід посилення спроможностей у сфері забезпечення кібербезпеки в сучасних умовах. Інформація і право, 1 (36), 106–113. [https://doi.org/10.37750/2616-6798.2021.1\(36\).238189](https://doi.org/10.37750/2616-6798.2021.1(36).238189)
4. Максак, Г. (2022). Нові оборонні рубежі ЄС: перспектива для України. Аналітичне дослідження. Available at: https://prismua.org/wp-content/uploads/2022/12/EU_defence_ukr.pdf

5. Przetacznik, J. (2022). The EU's foreign, security and defence policy after Russia's invasion of Ukraine. European Parliamentary Research Service. Available at: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2022/729456/EPRS_ATA\(2022\)729456_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2022/729456/EPRS_ATA(2022)729456_EN.pdf)
6. Informal meeting of the Heads of State or Government (2022). Versailles Declaration. Available at: <https://www.consilium.europa.eu/media/54773/20220311-versailles-declaration-en.pdf>
7. A Strategic Compass for a stronger EU security and defence in the next decade (2022). Available at: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/03/21/a-strategic-compass-for-a-stronger-eu-security-and-defence-in-the-next-decade/>
8. Joint Communication to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on the Defence Investment Gaps Analysis and Way Forward (2022). Brussels. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52022JC0024>
9. Special meeting of the European Council (30 and 31 May 2022) – Conclusions. EUCO 21/22. Available at: <https://www.consilium.europa.eu/media/56562/2022-05-30-31-euco-conclusions.pdf>
10. Joint Motion for a Resolution on recognising the Russian Federation as a state sponsor of terrorism (2022). Available at: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/RC-9-2022-0482_EN.html
11. Zięba, R. (2017). Próby ożywienia polityki bezpieczeństwa i obrony Unii Europejskiej. Krakowskie Studia Międzynarodowe. Część 1: Zagrożenia, wyzwania i przyszłość polityki bezpieczeństwa Unii Europejskiej w dobie kryzysu. Kraków: Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, 35–52.
12. McAllister, D., Loiseau, N. (2022). Report on a European Parliament recommendation to the Council and the Vice-President of the Commission / High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy on the EU's Foreign, Security and Defence Policy after the Russian invasion of Ukraine, A9-0164/2022. Available at: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2022-0164_EN.html
13. Regulation of the European Parliament and of the Council on establishing the European defence industry Reinforcement through common Procurement Act (2022). Available at: <https://commission.europa.eu/system/files/2022-07/proposal-european-defence-industry.pdf>
14. A Global Strategy for the European Union's Foreign and Security Policy (2019). Shared Vision, Common Action: A Stronger Europe. Available at: https://www.eeas.europa.eu/eeas/global-strategy-european-unions-foreign-and-security-policy_en
15. Implementation Plan on Security and Defence. 14392/16 (2016). Brussels. Available at: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/eugs_implementation_plan_st14392.en16_0.pdf
16. Implementation Plan on Security and Defence (2016). European External Action Service. Available at: <https://www.coe-civ.eu/kh/implementation-plan-on-security-and-defence>
17. Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation) (Text with EEA relevance) (2016). Available at: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj>
18. Joint Communication: The EU's Cybersecurity Strategy for the Digital Decade (2020). Available at: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/eus-cybersecurity-strategy-digital-decade-0>
19. Війна в Україні та її наслідки для ЄС (2022). Блог Високого представника ЄС Жозепа Борреля. Available at: <http://surl.li/bvbcg>
20. Note on Delivery and joint procurement of ammunition for Ukraine. 7632/23 (2023). Available at: <https://www.consilium.europa.eu/media/63170/st07632-en23.pdf>
21. Act in Support of Ammunition Production – Regulation Text (2023). Available at: https://defence-industry-space.ec.europa.eu/eu-defence-industry/act-support-ammunition-production-asap_en
22. Action Plan on Military Mobility 2.0 (2022). Available at: https://defence-industry-space.ec.europa.eu/action-plan-military-mobility-20_en
23. Directive (EU) 2022/2555 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 on measures for a high common level of cybersecurity across the Union, amending Regulation (EU) No 910/2014 and Directive (EU) 2018/1972, and repealing Directive (EU) 2016/1148 (NIS 2 Directive) (2022). Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022L2555>
24. Joint Declaration on EU-NATO Cooperation (2023). Available at: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/01/10/eu-nato-joint-declaration-10-january-2023/>
25. Ukraine Refugee Situation (2023). Operational Data Portal. Available at: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>
26. Іванова, В. С., Сіваш, О. (2019). Регламентация статусу біженців на міжнародному, регіональному й національному рівнях. Юридичний науковий електронний журнал, 6, 419–421.

Received date 06.02.2024

Accepted date 18.03.2024

Published date 31.03.2024

Миркєєв Ярослав Юрійович, аспірант, факультет міжнародних відносин, Національний авіаційний університет, пр. Любомира Гузара, 1, м. Київ, Україна, 03058

E-mail: 2447293@stud.nau.edu.ua